

Long term coastal management strategy Stad Blankenberge

How to mainstream Nature-based solutions into long term

Deel 1: België / Vlaanderen

De Vlaamse kust: situering

De Vlaamse kust bestaat uit een strook van ongeveer 67 kilometer lang. Over bijna de volledige lengte bevinden zich zandstranden die met een lage helling in zee overgaan. De stranden met hun fijn zand maken de Belgische kust zeer geliefd bij toeristen. De Vlaamse kust is dan ook een van de meest bebouwde en meest dichtbevolkte kustgebieden van Europa.

Bron: [Website SARCC](#)

Langs de kust bevinden zich tien kustgemeenten en is erg kwetsbaar voor zee-overstromingen. Bijna de helft van de strook tot 1 km landinwaarts van de kustlijn is bebouwd en nog meer landinwaarts gaat dit tot ruim 30%. Het grootste deel van de polders achter de zeewering ligt lager dan het peil van een jaarlijkse stormvloed (+5,5 m TAW). Zee-overstromingen kunnen dan ook heel wat materiële schade aanrichten en zelfs mensenlevens kosten. Vandaag tellen de tien kustgemeenten (zonder de stad Brugge) samen meer dan 220.000 inwoners. Tijdens de zomermaanden huisvesten appartementen, campings en hotels tot wel 500.000 toeristen. Op topdagen lokt de kust soms meer dan 150.000 extra dagtoeristen. Behalve het toerisme spelen aan de kust nog andere grote economische belangen, zoals de industriële zeehavens van Zeebrugge en Oostende, de jachthavens van Nieuwpoort en Blankenberge, de luchthaven van Oostende en de landbouw in de achtergelegen polders.

De historische duinengordel, die van nature het hinterland beschermd tegen de krachten van de zee, zijn intussen op vele plaatsen bebouwd. De steden en badplaatsen worden in de meeste badplaatsen beschermd tegen de zee door het strand en een verharde zeedijk of promenade. Duinen komen nog voor op ongeveer één derde van de kustlijn. Hoewel erg gefragmenteerd, is het grootste deel van die duinen beschermd als natuurgebied (Natura 2000). Daarnaast worden de duingebieden gevrijwaard van verdere bebouwing door een specifiek wetgevend kader (het duinendecreet van 1993).

Bron: [website Masterplan Kustveiligheid](#)

Masterplan Kustveiligheid

In de kuststreek en op zee zijn er verschillende bevoegdheden weggelegd voor de federale en Vlaamse overheid. Voor de activiteiten die zeewaarts plaatsvinden ten opzichte van de

laagwaterlijn is de federale overheid bevoegd. Het Vlaamse Gewest – meer bepaald het Beleidsdomein van Mobiliteit en Openbare Werken en het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK) – is op haar beurt verantwoordelijk voor zeevering en kustbescherming. In 2011 keurde de Vlaamse overheid het [Masterplan Kustveiligheid](#) goed. Het plan voorziet maatregelen die de Vlaamse kust tot minstens 2050 moeten beschermen tegen een 1000-jarige stormvloed. Het houdt rekening met een zeespiegelstijging bij stormvloed van 30 cm tegen 2050. Sommige constructies, zoals de stormvloedkering, hebben een langere levensduur. Deze zijn ontworpen om weerstand te bieden tegen 80 centimeter zeespiegelstijging tegen 2100. Het Masterplan vertrekt van het principe ‘zacht waar het kan, hard waar het moet’. Ondertussen, anno 2022, is de uitvoering van het Masterplan Kustveiligheid al ver gevorderd. Zowel ‘zachte’ (strandsuppleties, duinsuppleties,...) als ‘harde’ zeeveringsmaatregelen (dijken, stormmuren, waterkeringen,...) zijn gerealiseerd of in de nabije toekomst gepland.

Bron: [Website Masterplan Kustveiligheid](#)

Hoewel het gewest bevoegd is, hebben lokale overheden – zoals steden, gemeenten en provincies – de mogelijkheid om de ingrepen met het oog op kustbescherming zelf mee te helpen vormgeven, mits ze passen binnen het kader van het Masterplan Kustveiligheid. Dit geeft de lokale overheden enige vrijheid (eerder: medezeggenschap) in de uitwerking van de lokale kustbescherming. De binnen SARCC lopende pilots in Blankenberge, Middelkerke en Oostende zijn een gevolg van lokalenoden op divers vlak (toerisme, ecologie, beheer zeedijken,...), maar passen binnen de krijtlijnen van het MPKV.

Kustvisie 2100

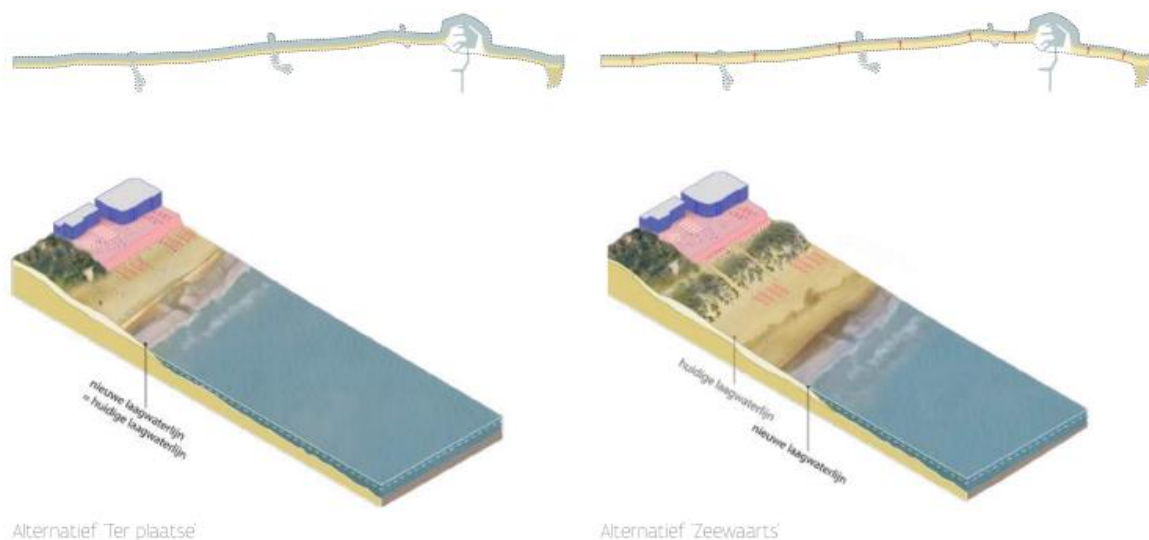
De Vlaamse overheid voert momenteel het Masterplan Kustveiligheid uit om ons tot 2050 tegen het water en de kracht van de zee te beschermen. [Kustvisie](#) kijkt nog verder in de tijd

en bakent een lint af dat onze kust moet beschermen tegen een duizendjarige storm en dit zowel bij een scenario van +1m, +2m én +3m zeespiegelstijging. Dit beschermingslint zal reiken van de Franse tot de Nederlandse grens en zal ook aansluiten op de kustbeschermingsmaatregelen daar.

Op basis van een gedragen Kader van Ambities werden via een intensief co-creatietraject verschillende beschermingsalternatieven geëvalueerd, getrechterd en verder geoptimaliseerd voor zowel de vier kusthavens als volgende vier strandzones:

- De Panne t.e.m Nieuwpoort,
- Middelkerke-Westende t.e.m Oostende,
- Bredene t.e.m Zeebrugge,
- Knokke-Heist.

Finaal werden twee alternatieven weerhouden voor deze strandzones. Bij Alternatief 'Ter plaatse' blijft de huidige laagwaterlijn waar die is door voornamelijk strandsuppleties te gaan doen. Daar worden de beschermingsmaatregelen met andere woorden binnen de zone die er vandaag bestaat tussen de zee en de bebouwing voorzien.

Bron: [Synthesenota Kustvisie](#)

Dit betekent wel dat maatregelen als dijken steeds meer oppervlakte in zullen nemen van het droog strand naarmate de zeespiegel stijgt. Omdat de ruimte beperkt is, zal er ter hoogte van badsteden vaak geen plaats zijn om beschermende duinen in te passen. Harde maatregelen (vb. multifunctionele dijken) of hybride maatregelen (vb. grasdijk in Westende) vormen dan de oplossing.

Alternatief 'Zeewaarts' maakt de ruimte voor beschermingsmaatregelen groter: de laagwaterlijn verschuift gemiddeld een honderdtal meter in de zee. Hierdoor wordt de huidige breedte van het droog strand behouden én kan deze zelfs vergroten. Dit alternatief gaat maximaal uit van een zandige kustbescherming met als ultieme ambitie een robuust,

aaneengesloten én kansrijk duinenlandschap van de Franse tot de Nederlandse grens. Een natuurlijker strandbeheer en de implementatie van “Nature Based Solutions” kan bijdragen aan deze noodzakelijke kustbescherming.

De vorming van duinen mag - ter hoogte van de recreatieve zones - deze recreatie niet in de weg staan. Kusttoerisme is één van de motoren van de economie. Een kustbrede beheervisie is vanuit die optiek zeer wenselijk.

Beide alternatieven kunnen in kleine stapjes uitgerold worden of net in hele grotere stappen. Maar het is duidelijk dat alternatief ‘Zeewaarts’ meer kansen biedt dan alternatief ‘Ter plaatse’.

Deel 2: Toekomststrategie Blankenberge

Het stadsbestuur van Blankenberge wenst in de toekomst verder in te zetten op NBS maar wordt daarbij geconfronteerd met enkele beperkingen.

Immers, net als in verschillende andere badsteden, is de ruimte te beperkt om nieuwe grootschalige NBS projecten te realiseren. Dit geldt in het bijzonder met betrekking tot het realiseren van bijkomende duinen, in het verlengde van reeds bestaande duinen, omdat op het strand van Blankenberge (dat bovendien een beperkte oppervlakte heeft) een recreatieve ruimte aanwezig is die het stadsbestuur maximaal wenst te behouden in functie van o.a. het toerisme. Daarom werd in Blankenberge, binnen het SARCC-project, geopteerd om een *duin-achter-duin situatie* te realiseren.

Toch wenst Blankenberge verder in te zetten op NBS. Hieronder belichten we enkele actiepunten die op korte of middellange termijn gerealiseerd zullen worden.

Ontharding

Vlaanderen is een van de meest verharde gebieden in Europa. Een verhard bodemoppervlak houdt de warme temperatuur in de stad vast, neemt geen water op waardoor het risico op overstroming vergroot en vermindert de kans op biodiversiteit in Vlaanderen. Door de ontharding zal de bodem meer water en hitte verwerken en kan de biodiversiteit vergroten. Blankenberge streeft, als gevolg van het ondertekenen van het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) om tegen 2030 ongeveer 21.000 m² te ontharden, dat is +/- 1 m² per inwoner.

Binnen het SARCC pilootproject *duin-achter-duin*, werd reeds ongeveer 6.700 m² van de A. Ruzettelaan onthard.

Geen onderdeel uitmakend van SARCC maar aansluitend bij de gerealiseerde ontharding wordt een aansluitend deel van de A. Ruzettelaan, tussen de J. Gadeynehelling en de Prinsenlaan, eveneens over een aanzienlijk onthard.

Raamakkoord Oudlandpolder

Blankenberge is één van de actoren binnen het raamakkoord inzake het waterbeheer in een deel van de Nieuwe Polder van Blankenberge in functie van het realiseren van een klimaatrobust waterbeheer in de Oudpolder.

In het raamakkoord Oudlandpolder is o.a. opgenomen dat de coördinatie van de uitvoering ervan het best zou gedaan worden via een zogenoemd landinrichtingsproject. Het

landinrichtingsproject “Oudlandpolder” is door de Vlaamse Regering ingesteld op 18 december 2020.

De Oudlandpolder is een door de mens gemaakt landschap. Meer dan 1000 jaar geleden bestond het uit een uitgebreid slikken- en schorrenlandschap dat regelmatig overstroomde. De zee reikte via diverse getijdegeulen tot diep in het binnenland. Vanaf de 10e eeuw begon de mens de kustvlakte te beschermen tegen overstromingen door de aanleg van dijken. Dit systeem van dijken en een fijnmazig stelsel van waterlopen is in de volgende eeuwen systematisch uitgebouwd. Het dichte netwerk van grachten, sloten, kanalen en sluizen dient om regenwater af te voeren naar de zee.

Op een aantal plaatsen, moeren genaamd, is veen ontgonnen. Hierdoor ontstonden natte, laag gelegen gebieden. Ook de zogenaamde poelgronden kwamen door ontwatering en de hiermee samenhangende inklinking van de bodem in de loop der eeuwen een stuk lager te liggen. In deze lager gelegen en moeilijker te ontwateren gebieden ontwikkelden zich belangrijke natuurgebieden met typische plant- en diersoorten.

De Oudlandpolder die deel uitmaakt van de Vlaamse kust is door een combinatie van factoren bijzonder kwetsbaar voor de gevolgen van de klimaatverandering. De Vlaamse kust is het meest kwetsbaar voor overstromingen vanuit zee. Zonder kustverdediging zou de Oudlandpolder gemiddeld één maal per jaar voor 70% overstromen (70% van Oudlandpolder ligt lager dan 5,5 m TAW, een gemiddeld jaarlijks wekkerende stormvloed).

Ook het waterbeheer van de polders zélf brengt klimaatuitdagingen met zich mee. Ten eerste door de afvoer van overtollig hemelwater naar de zee. Die verloopt gravitair: het water stroomt door het hoogteverschil tussen het polder- en zeewaterpeil vanzelf naar zee. Dat lukt echter alleen bij laag tij. Door de zeespiegelstijging zal dit 'lozingsvenster' (de tijd waarin het water in de zee kan stromen) in de toekomst steeds kleiner worden wat de kans op overstromingen in het hinterland bij hevige regenval doet toenemen.

De klimaatverandering maakt duidelijk dat het waterbeheer van de polders aangepast moet worden.

Een eerste belangrijke NBS strategie is het voorzien van **extra ruimte om water te bergen**. Dat kan door het verbreden van waterlopen of door te zorgen dat er meer water in de bodem kan infiltreren. Een andere mogelijkheid is het inrichten van bufferbekkens of overstromingsgebieden. Ten slotte kan ook extra water in de bodem worden opgeslagen.

Het **aanpassen van het peilbeheer** is een tweede belangrijke NBS strategie. Het meer efficiënt organiseren van de waterafvoer kan er voor zorgen dat we minder afhankelijk zijn van het steeds kleiner wordende lozingsvenster. Zo ontstaat ruimte om hogere winterpeilen én meer constante peilen aan te houden, omdat de behoefte aan waterbuffering voor het tegengaan van overstromingen verkleint.

Specifiek zijn in het raamakkoord de volgende **nature based solutions** opgenomen :

- Het feit dat de klimaatverandering tot gevolg heeft dat de aanvoer van zoet water zal wijzigen zowel in termen van totaal aanbod, als in termen van piekaanbod;
- Het feit dat de klimaatverandering tot gevolg heeft dat langere periodes van droogte zullen voorkomen;

- Het feit dat de klimaatverandering tot gevolg heeft dat periodes van intensere regenbuien kunnen optreden;
- Het feit dat de klimaatverandering tot gevolg heeft dat de mogelijkheden om water gravitair richting zee te lozen beperkter zullen worden.

Om dit te realiseren zal een meer gebiedsgericht waterbeheer in de Oudlandpolder, en dus ook op grondgebied Blankenberge, gerealiseerd worden. Hiervoor zullen verschillende, eerder beperkte, NBS aangewend worden.

Het betreft onder meer:

- De bergingscapaciteit van het poldergebied optimaliseren door andere, hogere, waterpeilen in te stellen en natuurmaatregelen te realiseren die combineerbaar zijn met extra waterbuffering;
- Het verbreden van waterlopen;
- Het toelaten van flexibele peilen in het systeem